

Asia: VN/22132/2020

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

- 1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä. Mikäli mahdollista, sijoittakaa ne teemaotsikoiden alle sopivaksi katsomaanne kohtaan. Teema-alueet on esitelty edellä.**

Monimuotoiset perheet -verkosto kiittää mahdollisuudesta lausua tasa-arvoselontekoon liittyen.

Viisi keskeisintä tulevaisuutta ennakoivaa tasa-arvokysymystä ovat nähdäksemme teema-alueittain seuraavat:

a. Hoito ja huolenpito

- Vanhemmuuden tasa-arvon ja sen mahdollistamisen kaikissa perhetilanteissa tulee olla keskeinen tasa-arvopoliittinen tavoite. Tämä näkyy niin palveluissa, sosiaaliturvassa kuin lainsäädännön kehittämisessäkin.

c. Työ ja elinkeino

Työelämän tasa-arvon parantaminen kehittämällä työelämää kaikille perhetilanteille ystävälliseksi, myös monimuotoisille perheille.

Työelämässä työn ja muun elämän yhteensovittamista haittaavat esimerkiksi seuraavat asiat:

- erotilanteet
- läheisen menettäminen
- lapsettomuushoidot
- erilaisten sosiaalisten vanhemmuuksien (esim. bonusvanhemmat, adoptiovanhemmat, sijaisvanhemmat, sateenkaarivanhemmat) huomioiminen perheystävällisyyden määrittelyssä
- lapsettomien työntekijöiden tasapuolinen kohtelu työpaikoilla
- Miesvaltaisten alojen ja miespuolisten työntekijöiden työn ja perheen yhteensovittamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Tämä on keskeinen tapa vahvistaa vanhemmuuden tasa-arvoa ja parantaa naisten työelämäasemaa.

Yhden vanhemman perheiden vanhempien työllisyyden parantaminen palvelujärjestelmää kehittämällä, sosiaaliturvaa uudistamalla ja työelämän perheystävällisiä käytäntöjä kehittämällä.

d. Hyvinvointi, terveys ja elinolot

Palvelujärjestelmä on yhdenvertainen ja tunnistaa erilaiset perhe- ja elämäntilanteet. Esimerkiksi:

- Lapsiperheiden kotipalvelun saatavuus turvataan sitä tarvitseville
- Hedelmöityshoitojen saatavuutta parannetaan ja itsellisten naisten, naisparien ja transtaustaisten ihmisten hedelmöityshoitojen saatavuus varmistetaan osana julkista terveydenhuoltoa (sisältäen myös mahdollisuuden transmiesten munasolujen sekä transnaisten siittiöiden tallettamiseen transprosessin käynnistämisen yhteydessä)
- Palveluiden lähtökohtana on tasa-arvoinen vanhemmuus. Isälle tai etävanhemmalle soitetaan neuvolasta, päiväkodista tai koulusta yhtä usein kuin äidille tai lähivanhemmalle.
- Palveluissa tunnistetaan sateenkaariperheiden erityistilanteet sekä useamman kuin kahden vanhemman perheet.
- Kahden kulttuurin- ja maahanmuuttajaperheiden osalta varmistetaan, että tieto palveluista tavoittaa perheen ja että palveluja käytettäessä on saatavilla riittävät tulkkauspalvelut.

g. Oikeusturva

Huoltokiihostojen ennaltaehkäisy:

- rakenteellisen vieraannuttamisen tunnistaminen ja siihen johtavien rakenteiden muuttaminen – rakenteellista vieraannuttamista ovat ne tilanteet, joissa esimerkiksi tukijärjestelmä, palvelut tai muut yhteiskunnalliset rakenteet estävät lasta ylläpitämästä tasa-arvoista suhdetta erillään asuviin vanhempiinsa.
- matalan kynnyksen eropalvelujen saatavuuden kasvattaminen
- perheoikeudellisten palvelujen resurssien kasvattaminen
- tuomioistuinkäsittelyjen lyhentäminen
- erilaisten perhetilanteiden tunnistaminen perheoikeudellisissa palveluissa

h. Valta ja resurssit

Sosiaaliturvauudistuksen toteuttamisessa on huomioitava sukupuolten tasa-arvo sekä eri perhetilanteiden yhdenvertaisuus. Tasa-arvoisen vanhemmuuden on oltava sosiaaliturvauudistuksen lähtökohta. Uudistuksen on perustuttava laajaan perhekäsitykseen, joka huomioi etenkin seuraavat ryhmät, joille sosiaaliturva tuottaa tällä hetkellä haasteita:

- Yhden vanhemman perheet
- Perhehoitajat
- Vuoroasuvien lasten vanhemmat
- Etävanhemmat

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

2. Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi? Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa enintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.

- Yhden vanhemman perheiden sosioekonomisen aseman parantaminen – valtaosa lähivanhemmista on naisia
- Lapsiperheköyhyyden vähentäminen (lapsen ja nuoren köyhyys on useimmiten sidoksissa vanhemman tai vanhempien köyhyyteen)
- Päällekkäisen syrjinnän (risteävien syrjintäperusteiden yhtäaikainen toteutuminen) nykyistä parempi tunnistaminen ja erilaisten päällekkäisten syrjintämekanismien poistaminen – tässä myös huomioitava erilaiset perhetilanteet. Esimerkiksi puolison tausta, erilaiset perhemuodot tai tahaton

tai vapaaehtoinen lapsettomuuskin voivat aiheuttaa syrjintää. Samalla syrjintä voi aiheuttaa lapsiperheellistymisen hankaluutta. Ylipäänsä perheellistymiseen liittyy edelleen lukuisia syrjintämekanismia, joiden laajempi tarkastelu on tarpeen.

- Tasa-arvoisen vanhemmuuden vahvistaminen työelämää, sosiaaliturvaa, palveluja ja yhteiskunnallisia normeja muuttamalla

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmentäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

- Suomen tulee ajaa EU ja kv-toimintaympäristöissä ihmisoikeusperusteista tasa-arvopoliittia, jonka lähtökohtana on ihmisten ja elämäntilanteiden yhdenvertaisuus sekä perheiden monimuotoisuuden huomioiminen.
- Suomella on annettavaa perhevapaita koskevaan EU-tasoiseen sääntelyyn monimuotoisten perheiden huomioimisen osalta. Suomen tuleva perhevapaaudistus tulee näillä näkymin olemaan eurooppalaisittain tältä osin hyvinkin edistyksellinen.
- Suomen tulee vastustaa kaikkia EU-tasolle nousevia tasa-arvopoliittian heikennyksiä ja sukupuolten tasa-arvon tulee olla yksi keskeinen Suomen EU:ssa ajama perusarvo.
- Suomen tulee edistää sukupuolten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta osana kehitysyhteistyöpolitiikkaa.

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopoliittian väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi? Huomatkaa, että kysymys ei koske ainoastaan tasa-arvolakia.

Monimuotoiset perheet -verkosto näkee lähitulevaisuuden lainsäädännön uudistustarpeita seuraavasti:

- Tasa-arvolakia kehitetään siten, että raskaussyrjintää vastaava suoja määritellään sisällyttämään myös hedelmöityshoidot sekä adoptioprosessin. Tällä hetkellä lainsäädäntö ei sisällä mitään selvää kirjausta, joka kieltäisi syrjinnän adoptioprosessissa olevaa työntekijää tai lapsettomuushoidoissa käyvää työntekijää kohtaan.
- Marinin hallitusohjelmassa oleva perhevapaaudistus toteutetaan ja sen implementointia seurataan sekä tehdään tarvittavia muutoksia, jos uudistus ei johda toivotun kaltaisiin lopputuloksiin
- Vuoroasumista koskevaa lainsäädäntöä sekä palvelujärjestelmää kehitetään edelleen siten, että vuoroasumisen esteitä poistetaan (sosiaaliturva, varhaiskasvatus, koulukyydit yms.)

- Vanhemmuutta koskeva sääntely uudistetaan laajasti:

o Lapselle annetaan juridinen oikeus kaikkiin tosiasiallisiin vanhempinsa siten, että kukaan lapsen vanhemmista ei joudu luopumaan vanhemmuudestaan.

o Adoptiolakia uudistetaan tunnistamaan tilanteet, joissa lapsella on tosiasiasa enemmän kuin kaksi vanhempaa (esim. uusperheet, sateenkaariperheet, perheeseen sijoitettuna olevat lapset)

o Isyyden vahvistamista ja kumoamista koskevat säännökset uudistetaan siten, ettei pääse syntymään isän kannalta kohtuuttomia tilanteita

- Perintökaari sekä perintöverotus uudistetaan huomioimaan lasten erilaiset perhetilanteet ja sukulaisuuden määritelmien muuttuminen

- Sijaissynnytyksestä säännellään erillisellä lainsäädännöllä, joka mahdollistaa ei-kaupalliset Suomessa tapahtuvat sijaissynnytyjärjestelyt sekä selkeyttää ulkomailla tapahtuneiden sijaissynnytyjärjestelyjen tuloksena syntyneiden lasten oikeudellisen aseman Suomessa. Sijaissynnytys on edelleen ainoa keino, jolla miespari voi saada geneettisiä jälkeläisiä ydinperheenä, ja monelle miesparille sekä itselliselle miehelle ainoa mahdollinen lapsiperheellistymisen tapa.

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

- Kahden kulttuurin perheiden ja maahanmuuttajaperheiden vanhempien työllisyyden parantaminen – etenkin Suomeen muuttaneiden puolisojen työllisyys, mutta myös näissä perheissä kasvavien lasten ja nuorten työelämäsäma

- Työelämän joustoja tarvitaan eri aloilla eri tavoin - esimerkiksi eriasteisen koulutustaustan omaavilla vanhemmilla tai huoltajilla voi olla erilaiset mahdollisuudet työelämäjoustoihin.

- On varmistettava, että monimuotoiset perheet saavat riittävän tuen lasten, nuorten ja perheiden palveluista ja siellä toimivilta ammattilaisilta.

- Miesten perheellistymisen esteitä on purettava myös intersektionaalisesti tarkastellen: esim. korkeakoulutetuilla heteromiehellä on monin tavoin paremmat mahdollisuudet tulla isäksi kuin matalasti koulutetuilla, ja homomiehillä mahdollisuudet ovat vielä heikommat.

On varmistettava kaksos, kolmos- ja nelossisarusten oikeudet:

- monikkosisaruksilla toteutuu oikeus tulla kunnioitetuksi ja kohdelluksi yksilönä, jolla on omat tarpeet.
- monikkosisarusten oikeus tulla sijoitetuksi opetustilanteissa samaan tai eri ryhmään vanhempien ja monikkosisarusten omien toiveiden mukaan toteutuu.
- monikkosisaruksia kohtaavat ammattilaiset tuntevat monikkoutta ja monikkosisarusten kehitystä koskevat faktat ja hoito kunnioittaa monikkosisarusten välistä suhdetta ja huomioi heidän erilaisuutensa yksin syntyneisiin lapsiin verrattuna.

Muut huomiot

6. Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

-

Moring Anna
Monimuotoiset perheet -verkosto